

Raadsvoorstel

Datum vergadering: 13 mei 2025
Datum B&W: 15 april 2025
zaaknummer: 2025-0027041

Portefeuillehouder: Ramon Pardo Kruidenier
Auteur: Merel van Hall

Onderwerp:

Raadsvoorstel Kaderstelling richting Perspectiefnota 2026

Voorgesteld besluit:

1. Gelet op de omvang van de financiële opgave in te zetten op sluitende jaarschijven 2028 en 2029 en het tekort voor de jaren 2026 en 2027 te beperken en er rekening mee te houden dat dit opgevangen wordt in de algemene reserve.
2. Kennis te nemen van de volgende Leidende Principes als kader voor de zoekopgave:
 - a. De uitkomst van de analyse op beleidsclusterniveau van het gemeentefonds als basis te gebruiken.
 - b. In principe niet meer uit te geven voor een beleidscluster dan de gemeente voor dat cluster aan inkomsten ontvangt. Daar waar een beleidscluster onvoldoende mogelijkheden biedt om de opgave te realiseren, deze te zoeken in de overige beleidsclusters, de investeringen en het verhogen van de inkomsten.
3. Kennis te nemen van de lopende en geplande investeringen (conform de lijst in bijlage 3) en de inzet van het college waar nog keuzemogelijkheden zijn die bij kunnen dragen aan de financiële opgave deze mee te nemen in de Perspectiefnota 2026.
4. Kennis te nemen van het feit dat het huidige afschrijvings- en activeringsbeleid op de middellang en lange termijn niet houdbaar is en het college in de jaarschijf 2026 een eerste voorstel zal doen onrealistische afschrijvingstermijnen aan te passen.
5. Kennis te nemen van alle maatregelen in bijlage 2 welke beïnvloedbaar zijn en daarmee bij kunnen dragen om de doelstelling te behalen.

Inleiding

In 2026 worden gemeenten geconfronteerd met korting op de uitkering uit het gemeentefonds van maar liefst € 2,4 miljard, een situatie die bekend staat als het "ravijnjaar". Het gemeentefonds is voor de gemeenten de belangrijkste bron van inkomsten. Deze korting is structureel en dus niet alleen voor het jaar 2026. De financiële druk zal gemeenten dwingen om moeilijke keuzes te maken, waaronder bezuinigingen op (lokale) voorzieningen en diensten. Het is van groot belang dat gemeenten tijdig maatregelen nemen om de impact van deze financiële tekorten te minimaliseren en een nieuwe balans te vinden tussen middelen en het voorzieningenniveau binnen hun gemeenschappen.

Nadat u de doelstelling heeft vastgesteld is daarmee een kader geschetst naar een meerjarig sluitend perspectief en kan dit in de Perspectiefnota 2026 worden ingevuld. Hierbij kunt u kennis nemen van de leidende principes en van de zoekrichtingen en deze waar gewenst bijstellen. Vervolgens worden deze nader onderzocht en uitgewerkt tot een definitief pakket van maatregelen dat u wordt voorgelegd bij de vaststelling van de Perspectiefnota 2026. Het financiële doel (op basis van de huidige inzichten nu € 5,5 miljoen) wordt herijkt op basis van de actuele ramingen en de meicirculaire bij deze Perspectiefnota. Bij het bepalen bij de omvang van het bezuinigingsdoel zijn we er vooralsnog van uitgegaan dat de hogere lasten van jeugdhulp ten opzicht van onze huidige begroting en meerjarenraming wordt gecompenseerd door het Rijk.

Beoogd effect

Door de raad dient te worden vastgesteld dat de Begroting in 2028 sluitend dient te zijn en daarmee een ingroeimodel in de jaren daarvoor acceptabel is.

Argumenten

1. Door het vaststellen van de doelstelling richting een sluitende begroting en te erkennen dat gelet op lopende verplichtingen en het zijn van een betrouwbare overheid in sommige taken een afbouw noodzakelijk is, geeft u zowel duidelijkheid als ruimte voor een zorgvuldig proces richting partners. Het is goed hierbij in het oog te houden dat hierbij een marge moet worden gelezen. Redenen voor deze marge liggen enerzijds in het opvangen van onzekerheden rond ontwikkelingen tot juli 2025 (o.a. kosten Wmo en Jeugdzorg en de meicirculaire) en verschillen in opbrengst die in de uitwerking naar voren kunnen komen. Anderzijds is het van belang ruimte te houden in de uitwerking van mogelijkheden voor de gewenste bijstellingen en het uitruilen van mogelijkheden bij uw besluit in juli 2025.

2. De meeste gemeentelijke middelen komen van het Gemeentefonds. Hierbij is er een globale indeling te maken welk deel van de uitkering van het Gemeentefonds voor elk beleidscluster bedoeld is. Om een zo objectief mogelijke opdracht te geven en hiermee ook vergelijkbaar te kunnen zijn met andere gemeenten, wordt deze indeling van inkomsten gehanteerd als leidraad voor de zoekrichting. Deze dient slechts als start maar zal niet op alle beleidsclusters tot het volledige bedrag leiden waardoor andere interventies aanvullend nodig zijn.

3. Aangezien de gemeentelijke begroting zowel uit budgetten als uit investeringen en afschrijvingen bestaat, is het vanzelfsprekend ook de investeringen mee te nemen in de opgave. Hierbij wordt in beeld gebracht welke investeringen nog in een fase zitten dat de raad een andere afweging kan maken en daarmee investeringen kan uitstellen of afstellen (binnen juridische mogelijkheden) en daarmee de lasten per jaar kan beperken. In bijlage 3 is een overzicht opgenomen van alle lopende en geplande investeringen en de keuzemogelijkheden die wij hierbij zien en een plek zullen geven in de Perspectiefnota 2026.

4. Het huidige beleid met betrekking tot waardering en afschrijving activa draagt er aan bij dat financiële kengetallen (m.b.t. vermogen en schulden) gestelde grenswaarden gaan overschrijden. Om risico's die daaruit voortvloeien terug te dringen of te beperken is herziening van dit beleid noodzakelijk. Er zijn meerdere soorten maatregelen mogelijk, namelijk: financieringsmethode toepassen bij investeringen in en vervangingen van riolering (a), wel of niet hanteren componentenmethode (b), het wel of niet toerekenen van overhead aan investeringen (c) en het herzien van afschrijvingstermijnen (d). Solide financieel beleid vraagt hierop een aanpassing te doen. Gelet op de financiële positie en uitdagingen van de gemeente, werken we hiervoor een minimale variant uit, namelijk het herzien van enkele afschrijvingstermijnen. Deze geven niet in alle gevallen een reëel beeld van de levensduur van een investering. Dit betekent dat soms vervanging eerder aan de orde is dan gepland en er nog een restwaarde is, welke dan meteen volledig moet worden afgeschreven.

5. Met de voorselectie wordt richting gegeven aan de uitwerking van mogelijkheden die bij kunnen dragen aan het structureel sluiten van de begroting. Aangezien de raad geen richting geeft aan de voorkant op de inhoudelijke mogelijkheden waar onvoldoende draagvlak voor is, zullen alle beïnvloedbare budgetten als haalbaar worden aangemerkt en in de Perspectiefnota 2026 worden meegenomen.

Kanttekeningen

Vanaf het ravijnjaar staat onze gemeente voor een aanzienlijke opgave om de begroting vanaf 2026 sluitend te krijgen. De oorzaak hiervan is vooral de lagere algemene uitkering van het Rijk. Het tekort voor 2026 leek in totaal € 3,5 miljoen te bedragen. In de meest recente cijfers van de Dienst Gezondheid en Jeugd bleek echter een door hen verwachte toename van de kosten voor Jeugdzorg. Dit laat zien dat de opgave ook gedurende het proces nog verandert op basis van de actualiteit en nadere informatie van verbonden partijen. Wij houden op dit moment de mogelijkheid open dat er aanvullende middelen voor jeugdhulp beschikbaar worden gesteld door het Rijk.

Een dergelijke omvangrijke opgave afgezet tegen de begroting van de gemeente Alblasserdam, en in het bijzonder het direct beïnvloedbare deel, vraagt om een politieke afweging en een richtinggevend antwoord van de raad. De raad heeft aangegeven alle opties op tafel te willen en bij de

Perspectiefnota 2026 de afweging te maken welke opties ook definitief een plek krijgen in de Begroting 2026 en verder.

Financiële informatie

Ombuigingsmogelijkheden - uitleg gemeentefonds per beleidscluster

De algemene uitkeringen uit het gemeentefonds is vrij besteedbaar, maar het Rijk heeft recent inzichtelijk gemaakt hoeveel het fonds verwacht dat gemeenten per beleidscluster zouden besteden. Op basis hiervan is een analyse gemaakt. Hieruit bleek dat Alblasterdam een tekort heeft van ca. € 3,5 miljoen (zie bijlage 1) en dit loopt door ontwikkelingen en verwachte bijstelling verder op tot ca. € 5,5 miljoen.

Om te komen tot een haalbare selectie van bezuinigingsmogelijkheden zijn mogelijke maatregelen geïnventariseerd met een opgeteld ombuigingspotentieel van ca. € 7,2 miljoen. De kaders die meegegeven zijn om dit te realiseren zijn:

1. Zoek organisatie breed in alle taakvelden en kom met een volledige inventarisatie van mogelijkheden;
2. Rangschik de huidige taken in verschillende niveaus om te zien wat wettelijk noodzakelijk is en wat eventueel terug geschaald kan worden;
3. Betrek ook de gemeenschappelijke regelingen en andere samenwerkingspartners in de lijst van potentiële bezuinigingsopties.

Dit heeft geleid tot drie categorieën:

1. Een overzicht van maatregelen die in het proces van Perspectiefnota 2025 in beeld zijn gebracht en die zijn verwerkt in de begroting (en ook zijn gerealiseerd).
2. Een overzicht van mogelijke maatregelen die in het proces van Perspectiefnota 2025 in beeld zijn gebracht, die in de meerjarenraming van de begroting zijn verwerkt, maar die nog niet formeel vastgesteld zijn.
3. Een overzicht van verdergaande mogelijke maatregelen die in dit proces in beeld zijn gebracht en die technisch mogelijk zijn.

Op basis van de kaderstelling door de raad, te komen tot een sluitende begroting in 2028, wordt het vervolgproces richting de Perspectiefnota 2026 ingezet. Het is van belang dat alle opties worden meegenomen om het financiële doel te bereiken.

Vervolg

Uw raad heeft aangegeven aan de voorkant betrokken te willen worden bij de bezuinigingsmogelijkheden. Ook heeft u aangegeven eraan te hechten als volksvertegenwoordiging in positie te zijn en bijtijds met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties hierover het gesprek te kunnen voeren. Op basis van uw vergaderschema 2025 leidt dit tot de volgende planning:

8 april 2025 Informatiesessie over de voorselectie en de eerste opbrengst van de gesprekken met de grote maatschappelijke partners welke geraakt worden door maatregelen genoemd in deze lijst. Hierbij zal ook kort hun eerste reactie en de consequenties van een maatregel worden geduid, voor zover hier een beeld van is.

15 april 2025 Commissiebehandeling van het voorstel rond de doelstelling, leidende principes en de voorselectie.

6 mei 2025 Inspraakavond van de raad.

13 mei 2025 Besluitvorming door de gemeenteraad over de doelstelling en kennis nemend van de leidende principes en de voorselectie.

24 juni 2025 Aanbieden Perspectiefnota 2026 met een uitwerking van de kaders welke op 13 mei 2025 worden vastgesteld en een vertaling daarvan in de P&C cyclus.

1 juli 2025 Inspraakavond van de raad over de Perspectiefnota 2026.

8 juli 2025 Besluitvorming door de gemeenteraad over de Perspectiefnota 2026.

Communicatie

De omvang van deze bezuinigingen is dermate groot dat het alle Alblasserdammers zal raken. Het is daarom belangrijk dat we hier aandacht aan besteden in onze reguliere communicatie-uitingen.

Het college heeft voor openbaarmaking van de voorselectie met de voornaamste partners in eerst een brief de algemene opgave en daarna in een persoonlijk gesprek de doelstelling voor deze specifieke samenwerking toegelicht. Dit omdat de omvang van de maatregel gevolgen heeft voor hun bedrijfsvoering en, in een groot aantal gevallen, hun continuïteit of zelfs voortbestaan. De opbrengst van deze gesprekken is op 8 april jl. met de raad besproken in een informatiebijeenkomst.

Daarnaast zal blijvend de komende maanden via de reguliere kanalen algemene communicatie over de financiële opgave en het proces richting de Perspectiefnota aan inwoners, ondernemers en organisaties worden gegeven. De gemeenteraad biedt vanuit hun volksvertegenwoordigende rol op twee momenten ruimte voor brede participatie, te weten op 6 mei en op 1 juli. Uiteraard is ook hier weer gelegenheid voor maatschappelijke partners om mee te praten.

Daarnaast worden gemeenschappelijke regelingen ook betrokken bij het bezuinigingsproces en verzocht om met bezuinigingsmogelijkheden te komen voor 2026. Hierbij wordt nauw samengewerkt met de andere gemeenten in de Drechtsteden of in Zuid-Holland Zuid die bij een dergelijke samenwerking zijn aangesloten.

Er is een webpagina in de lucht met informatie over de bezuinigingen inclusief het proces richting besluitvorming hierover.

Eerdere besluitvorming

1. Programmabegroting 2025
2. Perspectiefnota 2025

Bijlagen

1. Bijlage 1 - Overzicht analyse gemeentefonds jaarschijf 2028
2. Bijlage 2 - Overzicht mogelijke ombuigingsmaatregelen
3. Bijlage 3 - Overzicht investeringen en mogelijke keuzes

Niet-digitale bijlagen

CONCEPT RAADSBSLUIT

De raad van de gemeente Alblasserdam;

gelet op:
artikel 191, lid 1 van de Gemeentewet

B E S L U I T:

1. Gelet op de omvang van de financiële opgave in te zetten op sluitende jaarschijven 2028 en 2029 en het tekort voor de jaren 2026 en 2027 te beperken en er rekening mee te houden dat dit opgevangen wordt in de algemene reserve.
2. Kennis te nemen van de volgende Leidende Principes als kader voor de zoekopgave:
 - a. De uitkomst van de analyse op beleidsclusterniveau van het gemeentefonds als basis te gebruiken.
 - b. In principe niet meer uit te geven voor een beleidscluster dan de gemeente voor dat cluster aan inkomsten ontvangt. Daar waar een beleidscluster onvoldoende mogelijkheden biedt om de opgave te realiseren, deze te zoeken in de overige beleidsclusters, de investeringen en het verhogen van de inkomsten.
3. Kennis te nemen van de lopende en geplande investeringen (conform de lijst in bijlage 3) en de inzet van het college waar nog keuzemogelijkheden zijn die bij kunnen dragen aan de financiële opgave deze mee te nemen in de Perspectiefnota 2026.
4. Kennis te nemen van het feit dat het huidige afschrijvings- en activeringsbeleid op de middellang en lange termijn niet houdbaar is en het college in de jaarschijf 2026 een eerste voorstel zal doen onrealistische afschrijvingstermijnen aan te passen.
5. Kennis te nemen van alle maatregelen in bijlage 2 welke beïnvloedbaar zijn en daarmee bij kunnen dragen om de doelstelling te behalen.